

بروزترین و ابرترین
سایت کنکوری کشور

WWW.KONKUR.INFO

*** «قواعد درس ششم (ال فعل «المجهول») »***

«قواعد درس ششم : المعاِلمُ الْخَلَابِيَّةُ :

❖ إعراب أجزاء الجملة الفعلية والاسمية :

برای تشخیص صحیح نقش و جایگاه کلمات در « جمله » نیاز است که إعراب (حرکات و علامت آخر) آنها را بدانیم.

☒ **تعريف إعراب** : به حرکات و علامت‌های انتهای کلمه در عبارات « إعراب » گفته می‌شود. که یکی از ویژگی‌های بارز کلمات در زبان عربی محسوب می‌شود. کلمات از نظر پذیرش حرکات و علامات آخرشان یا عدم پذیرش این قابلیت به دو دسته تقسیم می‌شوند :

۱) **كلمات معرف** : به کلماتی که حرکت حرف آخرشان یا علامات انتهای آنها با توجه به نقش و جایگاهی که در جمله می‌گیرند، تغییر می‌کند « مُعْرَب » گفته می‌شود. (بیشتر اسم‌ها مُعربند) مثال : کلمه‌ی « الله » در جملات زیر :

۱) و الله يَعْلَمُ ما فِي قُلُوبِهِمْ : الله : مبتدأ و مرفوع و استغفروا الله : الله مفعول م منصوب بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ : الله : مضارف اليه و مجرور

۲) **كلمات مبني** : به کلماتی که حرکت حرف آخرشان یا علامات آخرشان با توجه به نقش و جایگاهی که در جمله می‌گیرند، تغییر نمی‌کند « مَبْنَى » گفته می‌شود. کلمات مبني در زبان عربی عبارتند از :

۱) **مبني در اسمها** :

۱- كلية ضمایر (منفصل و متصل ؛ هُوٌ - هُمَا ... نَحْنُ / شناسه‌ها در فعلها : يَذَهِبُونَ : ضمير واو / و ضمایر : هُ - هُمَا - هُمْ - ... سِي - نَا)

۲) اسم‌های اشاره : هذا - ذلک - هؤلاء - أولئك و

۳) اسمی استفهامی : مَنْ - مَا - كَيْفَ - مَتَى - مَاذَا - أينَ و

۴) اسم‌های موصول : مَنْ - مَا - الَّذِي - الَّتِي - الَّذِينَ - اللَّاتِي و

۲) **مبني در فعلها** :

۱) كلية صيغه‌های فعل ماضی : (مجرد و مزید)

۲) صيغه‌ی فعل أمر حاضر : (مجرد و مزید)

۳) دو صيغه‌ی جمع مؤنث غائب و مخاطب (للغایبات - للمُخاطَبات) : از فعل مضارع و آنچه که از این دو صيغه ساخته می‌شود. (مستقبل - مجزوم - منصوب و ...)

[بقیه اسم‌ها و فعلها در زبان عربی مُعرب محسوب می‌شوند]

۳) **مبني در حروف** :

همه حروف در زبان عربی مبني هستند : (في - بـ - مـ - إـلى - عـلى - الـ - فـ - عـن - أـن - لـن - ثـم - لـم - لا و ...)

❖ **كلمات معربی** که در جمله نقش می‌گیرند با توجه به نقش خود، حرکت حرف آخر یا ظاهرشان تغییراتی می‌کند، که به این تغییرات « إعراب » می‌گویند.

إعراب دارای چهار حالت است : ۱) رفع ۲) نصب ۳) جَرْ ۴) جَزْم

☒ **نکته** : اصطلاح « رفع و نصب » بین اسم و فعل‌ها مشترک است. ولی اصطلاح « جَرْ » فقط مخصوص اسم‌ها و اصطلاح « جَزْم » فقط مخصوص فعل‌هاست.

❖ **إعراب رفع و علائم آن** : « _ ، _ / ان در اسم مثنی / ون در اسم جمع مذكر سالم » است. مانند : الكاتِبُ - كاتِبُ - الكاتِبَانِ - الكاتِبُونَ.

❖ **إعراب نصب و علائم آن** : « _ ، _ / يَنِ در اسم مثنی / يَنِ در اسم جمع مذكر سالم » است. مانند : الكاتِبَ - كاتِبًا - الكاتِبَيْنِ - الكاتِبِينَ.

❖ **إعراب جَرْ و علائم آن** : « _ ، _ / يَنِ در اسم مثنی / يَنِ در اسم جمع مذكر سالم » است. مانند : الكاتِبِ - الكاتِبَيْنِ - الكاتِبِينَ.

❖ **إعراب جَزْم و علائم آن** : « _ » است . مانند : لَمْ تَكُتبْ - لَمْ تَنْظُرْ - لِأجْلِسْ و [این اصطلاح مخصوص فعلهای مضارع و مجزوم می‌باشد]

☒ کلمه‌ی دارای إعراب رفع را « مرفوع » و دارای إعراب نصب را « منصوب » و دارای إعراب جَرْ را « مجرور » و دارای إعراب جزْم را « مجزوم » می‌نامند.

- لا تكتب شيئاً على الآثار التاريخية : لا تكتب: فعل مضارع نهي و مجزوم
- الآثار: مجرور بحرف جر و مجرور قصيدة: مفعول و منصب
- شيئاً: مفعول و منصب
- قصيدة: مفعول و منصب
- قرأ الطالب المجدّد رائعة: الطالب: فاعل و مرفوع

نکته ۱: دقت کید که تاکون با نقش‌های؛ «**فاعل - مفعول - مبتدا - خبر - مضاف إليه** - مجرور بحرف جر» آشنا شده‌ایم.

اکنون با اعراب آنها آشنا می‌شویم. این نقش‌ها هنگامی که از «اسم‌های معرب» باشند این اعراب را به خود می‌گیرند:

- **فاعل و مبتدا و خبر** ← همواره «**مرفوع**» است. **ان** / **إن** در اسم مثنی / **ون** در اسم جمع مذکر سالم است.

- **مجرور بحرف جر و مضاف إليه** ← همواره «**مجرور**» است. **ـ** / **ـ** / **ـ** در اسم مثنی / **ـ** در اسم جمع مذکر سالم است.

- **مفعول** ← همواره «**منصب**» است. **ـ** / **ـ** / **ـ** در اسم مثنی / **ـ** در اسم جمع مذکر سالم است. مثال:

- **(وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ** : فاعل و مرفوع به ضمه

- **ثَمَرَةُ الْعِلْمِ إِخْلَاصُ الْعَمَلِ** : **ثَمَرَة** : مبتدا و مرفوع به ضمه **إِخْلَاص** : خبر و مرفوع به ضمه **الْعِلْمِ / الْعَمَلِ** : مضاف إليه و مجرور به جر

- **اللَّوْنُ الْبَنَسْجَجِيُّ لِغُرْفَةِ النَّوْمِ مُهَدِّئُ الْأَعْصَابِ** : **اللَّوْنُ** : مبتدا و مرفوع به ضمه **النَّوْمِ / الْأَعْصَابِ** : مضاف إليه و مجرور به جر **مُهَدِّئُ** : خبر و مرفوع به ضمه

نکته ۲: در اعراب «اسم‌های مبني» کافی است که بعد از ذکر نقش آن‌ها بگوییم: برای مثال «**فاعل و مبني**»

و در اعراب **فعل‌ها**، یعنی زمانی که فعلی (اعم از معرب یا مبني) در جمله نقش بگیرد (مثلًا خبر)، تغییری در ظاهر آن مشاهده نمی‌شود و

فقط نقش مورد نظر را می‌گوییم. مثال: **ـ هُمْ يَذَهَّبُونَ** : **ـ هُمْ** : مبتدا و مبني **ـ يَذَهَّبُونَ** : خبر

- **ـ هُنَّ ذَهَّبُنَّ** : **ـ هُنَّ** : مبتدا و مبني **ـ ذَهَّبُنَّ** : خبر و مبني

نکته ۳: خوب است با دو نقش دیگر آشنا شویم:

۱) **مضاف إليه**: که اعراب آن همواره مجرور است (أنواع جر؛ **ـ**، **ـين** در اسم مثنی ، **ـين** در جمع مذکر سالم)

۲) **صفت**: کلمه‌ای است که اسم ما قبل از خود را (موصوف) توصیف می‌کند. که در موارد زیر تابع موصوف خود است:

- در جنس / - در تعداد / - در معرفه و نکره بودن / - در اعراب؛ / مثال: **اللَّوْنُ الْأَيَّضُ الْوَلَدُ الصَّغِيرُ الطَّلَابُ الْمُجَهِّدُونَ** الطالبات الشیطات

لازم به ذکر است که صفت از نظر اعراب، از **اصل** اعراب موصوف خود تبعیت می‌کند) مرفوع بودن - منصب بودن - مجرور بودن)، نه از ظاهر آن.

مثال: **ـ ذَهَبَ الطَّلَابُ الْمُجَدِّدُونَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ!** : **ـ الطَّلَابُ**: فاعل و مرفوع به ضمه / **ـ الْمُجَدِّدُونَ**: صفت و بالتبغة و مرفوع به واو

- **ـ رَضَا اللَّهُ فِي رَضَا الْوَالِدَيْنِ!** : **ـ اللَّهُ**: مضاف إليه و مجرور / **ـ الْوَالِدَيْنِ**: مضاف إليه و مجرور به واو

محل یادداشت نکات

◆ تمرين ١) محلّ اعرابي كلمات مشخص شده را تعیین کید:

- ١) مدير المدرسة وقف أمم الإصطاف الصبّاحي! :
- ٢) قرأ الطالب المجد قصيدة رائعة! :
- ٣) أغلق العمال باب المصنوع أمس! :
- ٤) لا يصدق العاقل قول الذي يكذب كثيراً! :
- ٥) الطلاب المؤذبون محترمون عند معلميهم! :
- ٦) جعل الله الكعبة البيت الحرام قياماً للناس! :
- ٧) اشتري أبي لاختي الصغير أساور من ذهب! :
- ٨) طالبة المدرسة تنصر صديقاتها للإمتحانات الدراسية! :
- ٩) نحن لا ننسى هذه الأشجار الياسقة! :
- ١٠) أولئك المعلمون يدرسون العربية بشكل جديد! :
- ١١) سأل سعيد صديقه عن سبب وقوفه! :
- ١٢) أنتم عطرون نفسكم لإقامة الصلاة! :
- ١٣) الناس يتعرّفون بأصدقائهم عند الشدائدين! :
- ١٤) نحن تحمّلنا صعوبة الحياة لذكر الله! :
- ١٥) المعلمون المجتهدون أجسوا الطلاب في مكانهم! :
- ١٦) وأدخلوني برحمتك في عبادك الصالحين! :
- ١٧) لدينا زميلٌ ذكيٌ جداً فقرَ من الصف الأول إلى الصف الثالث! :
- ١٨) أرسلَ رجل والدة إلى خارج المدينة لكسب التجارب! :
- ١٩) يكتسب الأنسان التجارب العديدة من عمل الحيوانات! :
- ٢٠) نحن نساعد والدنا في قطع الأعشاب! :
- ٢١) نباتات مفيدة للمعالجة نستفيد منها كدواء مفيد! :
- ٢٢) الغواصون يكتشفون عجائب كثيرة تحت الماء! :
- ٢٣) أشجع أخي الصغير في الملعب! :
- ٢٤) تضرب الدلافين سمكة القرش بأنوفها الحادة! :
- ٢٥) هذان التلميذان يكتبان تمارينهما في مكتبة المدرسة! :
- ٢٦) هل ستكتتبين دروسك في أيام الأسبوع القادم! :
- ٢٧) هذه الرياح الشديدة تسحب الأشجار إلى السماء بقوّة! :
- ٢٨) الإسلام يحترم الأديان الإلهية دائماً! :
- ٢٩) أنت تشاهد سوط الأسماك من السماء! :
- ٣٠) حيرت ظاهرة مطر السمك الناس سنوات طويلة! :
- ٣١) أجعل العزة الكثيرة في الصدق! :
- ٣٢) القط يلعق جرحه عدة مرات! :
- ٣٣) ما قسم الله للعباد شيئاً أفضل من العقل! :

بروزترین و ابرترین
سایت کنکوری کشور

WWW.KONKUR.INFO

